

Circuit Estable de **Cinema Català**

CRÍTQUES DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ DE LA PEL·LÍCULA "MEDITERRÁNEO"

FOTOGRAMAS– Blai Morell

La muerte de un niño, ese único dolor verdadero y el modelo por el que se miden todos los demás dolores al que apelaba el escritor Sándor Márai en La mujer justa, fue la espoleta que provocó que Òscar Camps, interpretado aquí por un estratosférico Eduard Fernández, lo dejara todo para viajar a Lesbos y salvar vidas a miles de kilómetros de casa. Y precisamente el inicio de esa sobrecogedora odisea es el corazón de este más que eficaz relato que remueve conciencias sobre una trágica realidad, la de las personas capaces de jugarse la vida cruzando el mar para huir del infierno en la Tierra en busca de un futuro, quién sabe si mejor. Pero Marcel Barrena y su guionista Danielle Schleif ponen también, y muy acertadamente, el foco en esos héroes casi mitológicos, titanes a ojos de muchos, pero que son personas de carne y hueso, que sufren y lo dan todo por los demás. Y, sobre todo, siguen aquello que dijo una vez el dramaturgo francés Jean Racine: En la tragedia solo conmueve lo verosímil. Mejor, imposible.

El Núvol – Laia Serch i Agus Izquierdo

L'octubre de l'any 2015, Oscar Camps va veure a la televisió la famosa i esgarrifosa fotografia de l'Ailan, el nadó mort a les platges de Lesbos. Va deixar el salvament marítim a la Península per dirigir-se a les costes de l'illa. Camps va abandonar Pro-Activa i la seguretat dels banyistes europeus per salvaguardar les vides dels refugiats sirians. Probablement sense ser-ne del tot conscient, donaria conseqüentment pas a Proactiva Open Arms.

Ara, Marcel Barrena ha recollit el naixement de l'ONG d'origen badaloní amb Mediterráneo, fent palès aquest procés de reconstrucció i transformació, que explica amb matisos i molt encert com una empresa de socorrisme es va acabar convertint en una de les ONG humanitàries més reputada i reconeguda dels nostres dies. Per fer-ho, Barrena s'ha servit d'un meravellós Eduard Fernández, que calca i broda una interpretació que deixa entreveure les diferents capes emocionals d'un personatge com Oscar Camps. L'actuació de Fernández explica la rudesia, tenacitat i sang freda d'una persona que ha pres decisions cabdals d'una forma impulsiva. Decisions que d'una altra manera no s'haguessin pres.

A més, la pel·lícula també compta amb la presència de Dani Rovira, que tot i escapar del clixé còmic que el persegueix, no acaba brillant; la d'Anna Castillo, que encarna la filla d'Óscar Camps; la d'un secundari Sergi López i la d'Àlex Monner, que interpreta el fotoperiodista Santi Palacios —un dels primers reporters a acompanyar i visibilitzar la feina d'Open Arms—. L'elenc aconsegueix que Mediterráneo no agafi les manies d'un mer biopic, sinó que s'aixeca com una història molt ben elaborada, tècnica i formalment parlant.

Una peça creïble, que humanitza els personatges sense caure en el drama familiar, i filtrant un rerefons polític i social que es genera sense necessitat d'èpica. I és que, quan el dramatisme és real i palpable, no calen recursos retòrics ni exacerbació. Només naturalitat, que és el que aconseguix amb escriure Barrena. "El que està passant és un homicidi. Estem convertint el Mediterrani en una fossa comuna", diu el personatge de Camps en un moment.

Mediterráneo tracta amb respecte un drama social, proper i molt real. Ho fa des d'una perspectiva moral objectiva i imparcial. Aquesta podria ser fàcilment la història d'un grup d'espanyols que allixonen les autoritats gregues i arriben a la zona per a ensenyar a salvar vides innocents. Però no ho és. El film es regeix per la delicadesa, el respecte i l'empatia. Pren part i es mulla, contagiant l'espectador d'una angoixa submergida. L'angoixa que sent qui salva. L'angoixa que sent qui s'enfonsa.

Aquest ha de ser un document per entendre el sorgiment de l'ONG, però també una clatellada a la nostra comoditat. L'evidència que la mort a les platges no descansen. El recordatori que les costes gregues o turques poden ser les mateixes que les que tenim aquí. Una pel·lícula que també es capbussa i salva, sense esdevenir ni un producte superficialment moralitzador ni una obra de llàgrima fàcil.

Regió 7– Jordi Bordas

El mar Mediterrani s'ha convertit en l'última dècada en una vertadera fossa comuna, el cementiri de milers de refugiats que aspiraven a tenir una nova oportunitat a Europa. La imatge esfereïdora del cadàver d'un d'ells, el petit Aylan Kurdi, en una platja va sacsejar profundament el 2015 un socorrista badaloní, Òscar Camps, que va decidir passar a l'acció i es va traslladar a Lesbos, acompanyat del seu inseparable Gerard, per tal de poder ajudar tots aquells que maldaven per arribar a aquesta illa grega. Aquesta fou la gènesi de l'ONG Open Arms, que segueix lluitant obstinadament contra una de les grans tragèdies col·lectives del segle XXI.

Mediterráneo reconstrueix els inicis d'un projecte humanitari que semblava inicialment impossible. Un film que constitueix la proposta més ambiciosa de Marcel Barrena, un director que sempre ha apostat per un vessant declaradament solidari i esperançat que se sustenta en personatges reals: va rodar Món petit i 100 metros, sengles retrats de dues persones amb diversitat funcional. El cineasta barceloní fa un salt de qualitat amb el seu tercer llargmetratge, el més ambiciós i complex. Mediterráneo pertany indubtablement a la categoria de les pel·lícules reivindicatives, però la seva dimensió social no es repenja ni en una grandiloqüència retòrica ni en un bonisme sentimental.

El mar Mediterrani s'ha convertit en l'última dècada en una vertadera fossa comuna, el cementiri de milers de refugiats que aspiraven a tenir una nova oportunitat a Europa. La imatge esfereïdora del cadàver d'un d'ells, el petit Aylan Kurdi, en una platja va sacsejar profundament el 2015 un socorrista badaloní, Òscar Camps, que va decidir passar a l'acció i es va traslladar a Lesbos, acompanyat del seu inseparable Gerard, per tal de poder ajudar tots aquells que maldaven per arribar a aquesta illa grega. Aquesta fou la gènesi de l'ONG Open Arms, que segueix lluitant obstinadament contra una de les grans tragèdies col·lectives del segle XXI.

Mediterráneo reconstrueix els inicis d'un projecte humanitari que semblava inicialment impossible. Un film que constitueix la proposta més ambiciosa de Marcel Barrena, un director que sempre ha apostat per un vessant declaradament solidari i esperançat que se sustenta en personatges reals: va rodar Món petit i 100 metros, sengles retrats de dues persones amb diversitat funcional. El cineasta barceloní fa un salt de qualitat amb el seu tercer llargmetratge, el més ambiciós i complex. Mediterráneo pertany indubtablement a la categoria de les pel·lícules reivindicatives, però la seva dimensió social no es repenja ni en una grandiloqüència retòrica ni en un bonisme sentimental.

El Cinèfil– Marc Orra

S'acaba la projecció i es fa el silenci. No és fàcil pair tot el que hem vist a la pantalla. Sí, tots coneixem els fets, però la manera en què ens ho explica el barceloní Marcel Barrena (Món Petit, 2012) aconsegueix calar fort a tots els assistents, que durant més d'una hora i mitja hem restat impassibles a la nostra butaca, mentre se'ns encongia el cor a cada escena. Gairebé un minut després, tota la sala esclata en aplaudiments, segurament els més significatius i més sentits que recordo en una projecció del Festival de San Sebastián. I és que no és per menys, senyores i senyors. Mediterráneo ens explica sense complexes, sense sensacionalismes i, sobretot d'una manera realista, un conflicte que traspasa fronteres i que, d'alguna forma, ens retrata com a societat.

Mediterráneo narra els fets de la tardor del 2015, quan dos socorristes catalans Òscar Camps i Gerard Canals viatgen a Lesbos (Grècia), moguts per la fotografia d'un nen mort a les aigües del mar mediterrani. Allà es toparan amb un panorama dantesca i desolador, després de comprovar que cada dia arriben a les costes centenars i milers de persones que es juguen la vida creuant el mar per fugir dels conflictes armats.

A priori, hom pot pensar que en aquestes temàtiques es fa realment difícil fugir del que pot arribar a semblar un pamflet propagandístic d'una ONG o una història d'herois terrenals, dels quals ens veiem amb la necessitat de penjar les seves fotos a les parets de casa nostra. Tot el contrari, com he dit abans. El gran encert de Marcel Barrena és allunyar-se de tots aquests convencionalismes cinematogràfics per tal d'explicar-nos una història humana i de persones reals, que en cap moment busquen reconeixement mediàtic, sinó que, fins i tot, el detesten. Com explica el director, "la pel·lícula no parla d'herois, parla de persones amb problemes, sovint insatisfetes, amb les seves debilitats i les seves pors".

Aquests fets del 2015 marcarien l'inici de l'ONG Open Arms, dedicada a protegir i salvar la vida de persones en situacions d'emergència, tant en aigües internacionals com en terra ferma. Òscar Camps ho deixa clar: "Jo em regeixo per la llei del mar, i això vol dir que no s'abandona a ningú dins el mar".

Amb un ritme que no s'atura ni un segon —tampoc ho van fer els socorristes durant els mesos d'estada a Lesbos—, Barrena aconsegueix un treball impecable que, si bé és cert que s'allunya una mica dels seus anteriors treballs pel que fa a l'apartat tècnic i el desplegament d'efectius —molt superior al de les seves anteriors pel·lícules—, segueix ben fidel a la seva idea de cinema de compromís social i de denúncia. Però, el director no ha estat sol en aquest camí. Juntament amb el guionista Danielle Schleif i la gent d'Open Arms construeixen un guió concís, però ple de missatges sòlids i poderosos, ja que amb bona mà deixen que siguin les imatges les qui ens guïïn per aquesta epopeia marítima.

I pel que fa als actors, la cosa no decau. Dani Rovira (Superlópez, 2018) en el paper de Gerard Canals, Anna Castillo (Adú, 2020) com a Esther —filla d'Òscar Camps—, Sergi López (La pròxima pell, 2016), Àlex Monner (La línea invisible, 2020) Melika Foroutan (Tribes of Europe, 2021) i els mateixos refugiats que han volgut estar presents a la cinta per tal d'explicar la seva història. Però, on de debò ens hem de treure el barret és amb el treball que fa Eduard Fernández (La hija de un ladrón, 2019) interpretant a Camps. El tema de l'Eduard ja em supera i crec que ja no em queden adjectius per qualificar el que, per mi, és actualment un dels millors actors de cinema, així de clar.

De ben segur que Mediterráneo no decebrà a ningú, crec que és impossible. El que segur que farà és sacsejar consciències i donar visibilitat a un conflicte que, encara que només ompli les portades dels diaris en comptades ocasions, cada dia, i repeteixo, cada dia, moren persones a la mar per culpa de la inacció dels nostres governs i els nostres països. En definitiva: per culpa nostra. Perquè, si us hi fixeu bé, només un cop acabi la pel·lícula, us adonareu que a Mediterráneo el mar no és blau, sinó gris.

ESPINOF-Pablo Vázquez

Marcel Barrena, ya con cuatro películas en su haber, es de esos cineastas interesados por la realidad social y sus diferentes claroscuros, afortunadamente más cercano a la poliédrica mirada de una Icíar Bollaín ('Maixabel') que al frecuente sesgo panfletario de un Fernando León de Aranoa ('El buen patrón').

En los últimos años el cine español se ha interesado en varias ocasiones por la inmigración y concretamente con el problema de los refugiados. En el campo del documental, tanto 'Varados' (2018) de Helena Taberna, como 'Idrissa. Crónica de una muerte cualquiera' (2018) de Xavier Artiga y Xapo Ortega, fueran quizá demasiado coyunturales y anecdóticas. Más ambiciosa e interesante resultó 'Cartas mojadas' (2020) de Paula Palacios.

La película, que reflejaba precisamente la actividad del Open Arms, mostraba imágenes muy poderosas, pero también caía ocasionalmente en un contradictorio esteticismo. En el campo de la ficción, la alabada 'Adú' (2020) de Salvador Campo mostraba un mosaico de historias de irregular interés y profundidad, eso sí, con una factura y un reparto impecables.

Narrar la historia de la Open Arms era, sobre todo, un desafío. Por un lado, la base tenía un evidente potencial y, por otro, era fácil caer en la tentación del didactismo e incluso de la demagogia. Afortunadamente, Barrena tiene muy claro cuál es su público y evita a toda costa el adoctrinamiento.

En un momento clave del film, Patricia López Arnaiz, que interpreta a una periodista, le pregunta al personaje de Eduard Fernández qué le diría a aquellos que no pensarán como él. La respuesta es tajante: "Nada". La misma mecánica que rige la misma formulación de 'Mediterráneo'. Si no te interesa lo que vamos a contar, tal vez te hayas equivocado de sala y ésta no sea tu película. En caso de que quieras dar una oportunidad a esta historia escucha, atiende, juzga y luego saca tus conclusiones.

El guion de Danielle Schleich, a partir de una historia de Marcel Barrena y Óscar Camps, tiene la virtud de detenerse a contextualizar, a indagar en las motivaciones de sus personajes, en sus conflictos internos y en la complejidad de sus decisiones. No es necesario tener el carnet de ningún partido para empatizar con ellos.

También funciona su tratamiento como cine de aventuras, algo que ya trataba de hacer 'Adú' con menos fortuna. Se nota que 'Mediterráneo' está escrita y dirigida por personas que entienden el medio y disfrutan del cine, lo que trasciende los límites de las películas con recado social: es fácil poder rescatar en ellas ecos a Peter Weir y su relación con la naturaleza, al cine del John Boorman más activista y enérgico, y en sus personajes, a la importancia del grupo característica de Howard Hawks y la condición de mercenarios a contracorriente que nos remitiría a John Huston.

En el papel de Óscar, el socorrista que viaja a la isla de Lesbos, en Grecia, impactado por la fotografía de un niño ahogado en aguas del Mediterráneo, Eduard Fernández realiza un trabajo portentoso. A su lado, Dani Rovira reincide en el mismo registro dramático que ya probara con Barrena en '100 metros', con resultados igualmente notables.

Anna Castillo hace igual de bien más o menos lo de siempre: representar esa mezcla de fuerza y vulnerabilidad en un personaje que le sienta como un guante. A su lado, los personajes de Álex Monner y Sergi López quedan algo desdibujados.

En resumen, 'Mediterráneo' es una obra notable, posiblemente la mejor de las preseleccionadas para los Óscar, que parte de la hondura de los conflictos individuales de unos personajes vivos y frágiles para convertir en espectáculo una épica sustentada en la moral. Gran cine, desde luego; o por lo menos, cine vivo, complejo, para espectadores pensantes, predispuestos a la hora de escuchar una reflexión.